

NÁZORY ČTENÁŘŮ

Plukovník v zál. Ing. Josef Nastoupil

K VOJENSKÉ STRATEGII

Autoři článku Vojenská strategie, uveřejněného ve Vojenských rozhledech č. 1/1992 mě, zřejmě nechtěně, přinutili k tomu, abych vyslovil svůj názor na některé jejich názory a jimi použitou terminologii.

Politické vedení státu (vláda a parlament) je odpovědné za zajištění bezpečnosti státu. K tomu používá prostředků:

- mezinárodní politiky a diplomacie,
- národního hospodářství,
- ozbrojených sil, a to buď jejich samotné existence (např. "fleet in being"), nebo jako ultima ratio regum.

Používání těchto prostředků pro zajištění bezpečnosti státu v souladu s cíli a změnami politiky nazývají někteří autoři "velkou strategií" (Liddel Hart), nebo "totální strategií" (Beaufre); totální proto, že využívá prostředků státu.

Používat v této souvislosti výrazu "vojenská doktrína" je nevýstižné a nesprávné, protože:

- ozbrojené síly jsou jen jedním z nástrojů politiky státu,
- nelze se ubránit dojmů, že samotné slovo "vojenská" je jen v dané souvislosti nevhodným překladem ruského "vojennaja", jež znamená nejen "vojenskou", ale i "válečnou".,
- pojem "válečná doktrína" není adekvátní pro mírumilovný stát,
- "vojenská doktrína" nemůže být souborem opatření k zabezpečení "přípravy na obranu ve všech oblastech národního hospodářství i zahraniční politiky",
- tvrdit, že vojenská doktrína "určuje charakter mezinárodně politické orientace státu" je nesprávné; postačí si uvědomit, kdy se od základu změnila zahraničněpolitická orientace našeho státu (a to v době platnosti staré "vojenské doktríny") a kdy a proč byla vypracována jeho nová "vojenská doktrína" jako výraz změny zaměření státu.

"Vojenská doktrína má několik úrovní ... politickou, ekonomickou, odborně vojenskou, demografickou, sociální", tvrdí autoři. Co tomu říkají ministři zahraničí, hospodářství a také ministr obrany? "Politická úroveň je prvořadá, nadřazená všem ostatním". Jinými slovy: vojenská doktrína má politickou úroveň, které je podřízena úroveň vojenská. Je to srozumitelné? Nahradíme výraz "vojenská doktrína" výrazem "velká (nebo státní) strategie" a věc se ihned ujasní.

Této "velké strategii" pak bude podřízena strategie zahraničněpolitická a vnitropolitická, hospodářská a také vojenská. Politická a hospodářská strategie ve skutečnosti existují (i když jsou většinou nazývány jinými slovy), slouží k zabezpečení státu i k prosazování jeho politiky.

Velká strategie (neboli politika státu), kterou uskutečňuje vláda, stanoví základní úkoly politické, diplomatické, ekonomické i vojenské strategie a tyto strategie koordinuje.

Vojenská strategie je strategií ozbrojených sil jako celku: pozemního vojska, letectva, námořnictva, protivzdušné obrany. Vztah velké strategie (politiky) k vojenské strategii je jednoznačně vztahem podřízenosti: politika stanoví poslání, rozsah, výzbroj, stupeň pohotovosti a úkoly ozbrojených sil.

Posláním vojenské strategie je koordinovat působení ozbrojených sil na zemi, ve vzduchu a na moři.

Každý druh ozbrojených sil má své vlastní zásady pro svoje použití, avšak v tomto ohledu panuje terminologický zmatek: používá se výrazů jako operační strategie, malá strategie, velká taktika, operační umění.

Všeobecně se nyní po celém světě začíná používat pojmu "operační umění".

Nyní lze sestavit tuto soustavu vzájemně se ovlivňujících disciplín, respektující ovšem hierarchický vztah mezi nimi:

- velká strategie, neboli státní politika (vláda, parlament),
- vojenská strategie (ozbrojené síly); na stejné úrovni jsou politická, hospodářská, diplomatická strategie s příslušnými resorty,
- operační umění (druhy ozbrojených sil),
- taktika (vševojsková, druhů vojsk; např. i námořnictvo a letectvo mají své "druhy vojsk").

Důležitým prvkem obranyschopnosti státu je příprava obyvatelstva, průmyslu, dopravy a energetických zdrojů na válku, příp. krizi; nejsou-li tyto přípravy vykonány, není tvrzení státu o připravenosti k obraně věrohodné. Tyto přípravy spadají do oblasti velké strategie a jejich realizace je úkolem příslušných resortů; musejí být vykonány již v míru. Při úvahách, v nichž jde o přípravu státu k obraně je nutné tyto potřeby respektovat jako stejně důležité jako potřeby vojenské.

Zbývá doplnit strategické prostředky, které státům (jejich strategii, politice) zůstanou k dispozici pro uplatňování vlivu poté, co ozbrojené síly přestanou být prostředkem pro řešení mezinárodních vztahů;

- politické prostředky k ovlivňování vlád jiných států, a to diplomacie, mezinárodní právo, mezinárodní organizace, mezinárodní strategická politika,
- politické prostředky k ovlivňování veřejného mínění (a jeho prostřednictvím vlád): komunikace, propaganda, dezinformace, kulturní politika, sport,
- politické nástroje pro ovlivňování vojenské moci: kontrola zbrojení a bezpečnostně politická stabilita,
- hospodářská opatření pro ovlivňování vlád: embargo, bojkot, zásahy do pohybu kapitálu a technologie.

Tyto možnosti, které jsou oboustranné a vícestranné, je nutné zařadit do koncepce zajištění bezpečnosti státu, do jeho "velké strategie", čili politiky. **Bude i potom na místě používat nesprávného, minulosti poplatného výrazu "vojenská doktrína"?**

Pokud bude považováno za účelné disponovat ústředním dokumentem řešícím perspektivu bezpečnosti státu, je nezbytné upustit od dosavadního názvu a používat výstižnějšího, např. "koncepce obrany státu".